

Streszczenie

Grzegorz Palus

Działalność artystyczna Mogensa Ellegaarda jako czynnik determinujący rozwój literatury akordeonowej XX wieku. Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze w utworach Vagna Holmboe, Torbjörna Lundquista, Arne Nordheima, Pera Nørgårda oraz Ole Schmidta.

Słowa kluczowe:

Mogens Ellegaard, akordeon, Vagn Holmboe, Torbjörn Lundquist, Arne Nordheim, Per Nørgård, Ole Schmidt, muzyka skandynawska, muzyka II połowy XX wieku

Rozprawa doktorska Grzegorza Palusa odnosi się do dorobku artystycznego powstałego dzięki działaniom wybitnego duńskiego akordeonisty Mogensa Ellegaarda (1935-1995). Główna problematyka dotyczy spojrzenia na jego działalność, pod kątem wpływu na rozwój literatury akordeonowej XX wieku. Elementami dzieła artystycznego niniejszej pracy są różnorodne pod względem formy, stylu i obsady akordeonowe utwory skandynawskich kompozytorów wymienionych w temacie. Wszystkie z nich powstały z inspiracji oraz w bliskiej współpracy z Mogensem Ellegaardem. W części opisowej zostały one poddane badaniom z perspektywy interpretacyjno-wykonawczej.

Całość dysertacji składa się z czterech części:

Rozdział 1: *Zarys rozwoju akordeonistyki w Skandynawii*

Otwierający rozdział stanowi rodzaj wprowadzenia do tematu, przybliżającego etapy rozwoju akordeonistyki w Skandynawii. Ukazuje on historyczny kontekst kształtowania się dyscypliny w tym regionie oraz charakteryzuje środowisko, w którym umiejscowiona była działalność Mogensa Ellegaarda.

Rozdział 2: *Mogens Ellegaard — rys biograficzny*

Rozdział drugi jest próbą monograficznego, przekrojowego spojrzenia na karierę artystyczną Ellegaarda. Badane aspekty zostały przedstawione w następujących podrozdziałach: *Lata młodości, Działalność koncertowa, Dyskografia, Działalność pedagogiczna, Działalność organizacyjno-popularyzatorska*. Rozdział zamyka podsumowanie, odnoszące się także do strony personalnej Ellegaarda.

Rozdział 3: *Mogens Ellegaard — działalność determinująca rozwój literatury akordeonowej.*

Niniejsza część pracy obrazuje współpracę z najważniejszymi w opinii autora skandynawskimi kompozytorami. Został przedstawiony ogólny rys biograficzny oraz charakterystyka ich twórczości akordeonowej. W podsumowaniu, zawarte są wnioski płynące z analizy różnych aspektów działań Ellegaarda determinujących rozwój literatury akordeonowej. Ukazany został także jego wpływ na kompozytorów w innych ośrodkach kulturowych.

Rozdział 4: *Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze w wybranych utworach dedykowanych Mogensowi Ellegaardowi*

Zamykający rozdział pracy stanowi meritum badań związanych z tematem. Zostały w nim przedstawione analizy utworów stanowiących dzieło artystyczne. Autor porusza w nich kwestie dotyczące ich genezy, koncepcji formalno-brzmieniowej, problematyki wykonawczej oraz umiejscowienia w szerszym kontekście rozwoju dyscypliny. Każdy z utworów jest odbiciem odrębnego nurtu muzyki akordeonowej:

- **literatura solowa z wykorzystaniem manualu melodycznego**
Ole Schmidt — *Toccata* op. 24;
- **awangardowa literatura solowa**
Per Nørgård — *Anatomic Safari*;
- **neoklasyczny cykl sonatowy**
Vagn Holmboe — *Sonata* op.143a;
- **literatura kameralna na składy mieszane**
Torbjörn Lundquist — *Bewegungen* na akordeon i kwartet smyczkowy;
- **literatura kameralna na składy jednorodne**
Torbjörn Lundquist — *Ballad* na duet akordeonowy;
- **literatura wykorzystująca techniki elektro-akustyczne**
Arne Nordheim — *Dinosauros* na akordeon i taśmę.

Analityczne wniknięcie w sferę formy, estetyki i warsztatu kompozytora, miało ścisły związek z interpretacją wykonawczą autora, przedstawioną na płycie CD załączonej do pracy. Zbadanie problematyki wykonawczej każdego z utworów miało charakter indywidualny, co podyktowane było ich dużą rozpiętością stylistyczną, fakturalną i wyrazową. W tej części badań pojawiają się kwestie dotyczące zastosowanych technik wykonawczych, aspektów gry kameralnej, koncepcji interpretacyjnej, aplikatur oraz innych istotnych w opinii autora kwestii, mających wpływ

na wykonanie dzieła. Rozdział ten, podobnie jak dwa poprzednie zamyka podsumowanie, będące syntezą wniosków płynących z analiz oraz ogólnym spojrzeniem na podjęty temat. Do pracy załączony jest aneks, zawierający wykaz skandynawskich utworów powstałych w czasie działalności Mogensa Ellegaarda.

Gygn Palus